

ПАРИЗЬКА МИРНА КОНФЕРЕНЦІЯ: СТВОРЕННЯ МАНДАТНОЇ СИСТЕМИ

Перша світова війна не тільки призвела до суттєвої трансформації всієї системи міжнародних відносин, а й стала причиною змін у векторі зовнішньої політики окремих країн і регіонів. Зокрема, серйозні зрушення відбулися у взаєминах трьох найбільших північноатлантичних держав: Канади, Великої Британії та Сполучених Штатів Америки.

Загалом дослідженням мандатної системи Ліги Націй та окремих її аспектів від часу її створення займалися такі вчені як: Богатуров А.Д. [2], Жуковська Н. Ю. [3], Колісниченко К. С. [4] тощо.

Метою даної статті є висвітлення суті та особливостей мандатної системи.

Мандатна система була запроваджена в 1919 р. провідними державами Антанти для управління захопленими ними колишніми німецькими колоніями і відібраними в Османській імперії територіями.

З точки зору нового світоустрою велике значення мала стаття 22 Статуту. Вона була однією з найбільших за обсягом і містила положення, що стосувалися міжнародної опіки. В першу чергу мова йшла про визначення долі колишніх німецьких колоній в Африці і Океанії і про арабські провінції Оттоманської Порти [1,66].

Ідея опіки була побудована на припущенні великих держав щодо того, що велика частина несвропейських територій, які перестали бути під суверенітетом держав, які керували ними до Першої світової війни, була не в змозі самостійно керувати собою в "особливо важких умовах сучасного світу". Виходячи з цієї логіки, Ліга і повинна була довірити опіку над ними "передовим націям світу", щоб вони управляли відповідними територіями від імені Ліги і в якості її мандатаріїв.

На Паризькій мирній конференції делегати Англії і Франції спочатку вимагали прямої анексії німецьких колоній і колишніх османських володінь. Однак США, розвиваючи свою політику впливу і домагаючись для американського капіталу можливості проникнення в усі колонії, запропонували ввести мандатну систему, що передбачає рівність прав і привілеїв всіх членів Ліги Націй в підмандатних територіях.

Мандати Ліги ділилися на три категорії: А, В і С. Мандат "С" був найширшим і дозволяв мандатарію не допускати проникнення в підмандатну територію іноземного капіталу. Тип мандата залежав від оцінки великими державами ступеня розвитку території, щодо якої він застосовувався. До класу "А" були віднесені території Османської імперії, до класу "Б" – володіння Німеччини в Центральній Африці, до класу "С" – Південно-Західна Африка і острови Тихого океану. Мандат класу "С" дозволяв мандатарію управляти підмандатною територією за своїми національними законами, що фактично перетворювало опікувані території в частину держави-мандатарія [2,106-110].

Німецькі володіння були розподілені між державами на нарадах "Версальської трійки" 6 травня і на засіданні Верховної ради Антанти 7 травня 1919 р. в Парижі. Османські - на конференції в Сан-Ремо 19-26 квітня 1920 р. Питання мандатів в зоні Тихого океану вирішувалося довго і було врегульовано тільки після Вашингтонської конференції 1921-1922 рр.

Велика Британія отримала мандат на Палестину (зі складу якої виділила пізніше підмандатну територію Трансйорданії) і Месопотамію (мандат був оформлений британо-іракським договором 1922 р.), а також Танганьїку, частини Того і Камеруну. Франція – на Сирію, Ліван і фрагменти Камеруну і Того, що не увійшли в мандат Великобританії. Бельгія - на Руанду-Бурунді. Японія – на Маршаллові, Каролінські та Маріанські острови. Південно-Африканський Союз – на колишню німецьку Південно-Західну Африку, Австралія – на о. Науру, колишню німецьку частину о. Нова Гвінея і острови на південь від екватора. Нова Зеландія – на острови Західне Самоа.

Малося на увазі, що в разі виходу держави-мандатарія з Ліги націй втрачав силу і виданий від імені Ліги мандат.

Мандатна система не раз засуджувалася радянською дипломатією. Радянський уряд в ноті, направленій 18 травня 1923 р. Англії, Франції та Італії, заявив, що він не визнає мандатної системи і ставиться негативно «до ситуації, створеної в Палестині, Сирії та інших мандатарних територіях». При вступі СРСР до Ліги націй в 1934 р. його представник зробив офіційне застереження про те, що ст. 22 статуту Ліги неприйнятна для Радянського Союзу і її зміст не накладає на СРСР ніяких зобов'язань [4,578–579].

Мандатна система не внесла істотних змін в колоніальний режим. Мандатарій був фактично повновладним господарем підмандатної території. Постійна Мандатна комісія при Раді Ліги Націй розглядала щорічні звіти мандатаріїв, але цей «контроль» носив формальний характер.

Отже, за результатами Паризької мирної конференції була сформована особлива система контролю країнами Антанти над колоніями Османської імперії та Німеччини в Азії та Африці, що оформилась у вигляді мандатів. Фактично нова система мандатів закріпила залежність підмандатних територій від мандатаріїв. Але внаслідок того, що розподіл мандатних територій відбувся без урахування конфесійних та національних особливостей, це викликало суперечності всередині підконтрольних територій.

Список використаної літератури:

1. Системная история международных отношений, 1918-2000. В 4 т. Т. 1 : События / сост. А.В. Мальгин ; под ред. А.Д. Богатурова ; Моск. обществ. науч. фонд; Ин-т США и Канады РАН ; Гос. ун-т гуманитарных наук. – М. : Московский рабочий, 2000. – 243 с.
2. Илюхина Р. М. Лига Наций 1919–1934 / Р. М. Илюхина. – М. : Наука, 1982. – 357 с.
3. Жуковская Н. Ю. «Североатлантический треугольник» в Версале: Канада, США и Великобритания на Парижской мирной конференции 1919 г. / Н. Ю. Жуковская. // Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки. – 2006. – №3. – С. 244–247.
4. Колісніченко К. С. Особливості мандатної системи Ліги Націй в умовах універсального міжнародного правопорядку у період між двома світовими війнами / К. С. Колісніченко // Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. пр. – 2010. – Вип. 48. – С. 578–583.
5. Ходнев А. С. Международная организация в ожидании приговора? Лига Наций в мировой политике, 1919–1946 : очерки истории / А. С. Ходнев. – Ярославль : ЯГПУ, 1995. – 350 с.

Науковий керівник: к.і.н., доцент Овчаренко О.І.

Д. О. Кравченко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ЛИЦАРСЬКИЙ ТУРНІР: ЗАСІБ ЗБАГАЧЕННЯ ЧИ ПРОЯВ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ЗВИТЯГИ?

Переважає більшість сучасних дослідників схиляється до думки, що перші лицарські турніри з'являються в IX столітті. Деякі джерела згадують про проведення подібних змагань і в X ст. Перша згадка про подібний турнір відноситься до 1062 року і пов'язують її з ім'ям барона Жоффрау III Бородатого, який написав правила для перших поєдинків. Спочатку турніри проводилися тільки в Німеччині і Франції. Лише в середині XII ст. практика турнірів проникла в Англію і Італію, а трохи пізніше охопила й інші європейські країни [2, 8].

На початковому етапі розвитку, лицарські турніри походили із звичайних тренувань воїнів, але коли в них починають брати участь заможні сюзерени і королі, то їх почали влаштовувати з певним розмахом та пишністю. Поступово турніри починають набувати величних розмахів і популярність не лише серед лицарів, але і серед простолюду. Звісно, що проведення такого змагання вимагало певного зводу правил, найбільш відомими з яких є «Турнірна книга» Рене Анжуйського, де детально сформовано всі елементи середньовічного церемоніалу, пов'язаного з турніром. Руа коротко описав умови турніру, серед яких можна виділити: заборону завдавати удари гострим кінцем списа по лицю, удари в праву руку, так